

## COĞRAFYA DERSİNDE DRAMA TEKNİĞİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

*(The Implementation Of The Drama Technique As Teaching Method In Geography Lessons)*

*Uzm. İsmail KÖSEOĞLU\**  
*Dr. Mehmet ÜNLÜ\*\**

### ÖZET

*Bu çalışmada, coğrafya öğretiminde problem çözme yöntemi olarak dramatisasyonun kullanılması ve öğrencinin akademik başarısı ve hatırlama düzeyine etkisi araştırılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetinin, ailelerin sosyo-ekonomik durumu, öğrencilerin coğrafya dersine ilgi duyma durumları ve coğrafya dersi ile ilgili değerlendirmelerinin başarıya etkisi, öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları ve ders çalışma ortamlarının başarıya etkileri incelenmiştir.*

***Anahtar Kelimeler:** Ortaöğretim öğrencileri, dramatisasyon, problem çözme, coğrafya eğitimi*

### ABSTRACT

*In this study, the implementation of dramatization as problem solving in geography teaching on the success and recalling level of the students. The effect of the usage of the dramatization method as problem solving strategy in geography teaching on the success and recalling level of the students, the effect of sexes of the students on their success, the affect of the socio-economic situation and education level of the families on students' success, the motivation of the students toward geography course and the effect of the evaluations regarding geography on success level , studying habits of the student and the impact of the studying medium is examined in this study.*

***Key Words:** Secondary school students, dramatization, problem solving and geography education*

---

\* Dilnihat Özyeğin Lisesi Coğrafya Öğretmeni, e-mail: ikoseoglu77@yahoo.com

\*\* Öğr. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı, e-mail: munlu@marmara.edu.tr

## 1-GİRİŞ

Toplumlar çağdaşlaşma ve kalkınmanın gerektirdiği niteliklere sahip insan gücünü yetiştirmekle görevlidir. Bu görev ancak eğitim ile yapılabilir. Eğitim ise belirli ilkeler çerçevesinde yöntem ve tekniklerle mümkündür. Bunun için insanoğlu çeşitli eğitim stratejileri geliştirmiştir. Son dönemde ortaya çıkan eğitim stratejileri içinde bireyin kendi uygulama imkânı bulduğu teknikler, en iyi eğitim stratejileri olarak benimsenmektedir. Bunlar bireye eleştirel ve yapılandırıcı düşünme, işbirliği yapma becerilerini kolayca kazandırır.

Bireyin güncel hayatta karşılaşılabilecekleri problemleri, daha kolay çözmelerine yardımcı olmak amacıyla kullanılan öğretim yöntemlerinden biri de dramatizasyon yöntemidir. Bu yöntem; güncel hayatta ortaya çıkabilecek çeşitli durumları, öğrencilerin oyuncu olarak katıldıkları çeşitli sahneler içinde ortaya koymak ve dersi bunun üzerine bina etmektedir.

Dramatizasyon sözcüğü Yunanca “drao” “yapmak, uğraşmak” anlamına gelen kelimesinden türetilmiştir. Dilimize ise Fransızca’dan ‘dram’ olarak girmiştir. ‘Drama’ kelimesi, oyunlaştırma canlandırma, her türlü taklidi temsil anlamına gelir. Eğitim literatüründe ise dramatizasyon kavramlarını tercih etmiştir (Önder-1999:29). Dramatizasyon “oyun içinde eğitim”dir (Nas-2000:147). Bu yönüyle eğitimde dramatizasyon daha çok nasıl gerçekleştirildiği ve çocukların kendi buluşları olduğunu ön plana çıkar.

Dramatizasyon yoluyla düşünce ve duygular, hareketlerle jest ve mimiklere dönüşür. Bu yöntem derste öğrenci katılımını arttıran öğrencilerin ilgilerini uzun süre koruyan bir öğrenme modelidir. Dramalar, öğrencinin oluşturmacı ve eğlendirici bir etkinlik olarak daha psiko-motor davranışlarını gelişimini sağlar.

Bu yöntemde öğrencilerin bazıları uygulamacı, bazıları ise izleyici durumdadır. Drama konusu olayları izleyen grup hadiseyi yaşamaktadır. Uygulayan grup ise hem yapmakta, hem de yaşamaktadır (Bilen-1999:189). Böylece öğrenciler öğrenme ortamında direk olarak güdülenmiş ve öğrenme gerçekleşmiştir.

Dramatizasyon yöntemi, derste öğrenci katılımını arttıran, öğrencilerin ilgilerini uzun süre koruyan eğlenceli bir yöntemdir. Bu

yöntem; öğretmene kalabalık sınıflarda, öğrencilerini kolaylıkla idare etmede yardımcı olur.

Dramatizasyon yöntemi uygulamada birbirinden farklılık gösteren çeşitlere ayrılmaktadır. Bunlar; parmak oyunu, pandomim (sözsüz oyun), taklidi oyun, bağımsız dramatizasyon, bağımlı dramatizasyon ve kukladır.

Bunlardan parmak oyunu; daha çok ilköğretimin birinci basamağında uygulanan bir etkinlik türüdür. Öğretmen draması yapılacak olayın metnini önceden okur ve buna göre öğrencilerin nerelerde hangi parmak hareketlerini kararlaştırır. Parmak oyunu daha çok diğer türlere geçiş süreci şeklinde algılanır. Pandomim ise; düşünce, duygu ve fikirlerin konuşmadan el, kol ve yüz hareketleriyle anlatılmasıdır. Taklidi oyun; konuların işlenmesinde taklidi oyunlar yaparak uygulanmasıdır. Bağımsız dramatizasyon; sözsüz oyunlar ve taklidi oyunların gelişmiş şeklidir. Burada olay canlandırılırken metne sıkı sıkıya bağlı kalmadan, öğrencilerin hayal güçlerine göre canlandırmasıdır.

Bağımlı dramatizasyon; canlandırılacak olayın metnine bağlı kalınarak sergilenen oyunlardır. Bu dramalar piyesleri kapsar. Burada dikkat edilmesi gereken husus eğitsel değeri olana metinlerin kullanılmasında öğrenciyi sıkmamasıdır. Kukla; konunun kukla ve bebekler yardımıyla dramatize edilmesidir. Çeşitli insan ve hayvan figürlerin yardımıyla oynanacak oyunlar öğrencilerin öğretim ve gelişmelerinde fayda sağlayacaktır.

Sonuç olarak dramatizasyon, konusu ve amacı öğretmen tarafından belirlenen, öğretmen ve öğrencilerin katkısıyla gerçekleştirilen ve grup çalışması ön plana çıkarılan, çeşitli hareket, söz, şarkı gibi etkinliklerden oluşan bir eğitim sürecidir. Dramatizasyonun hangi türü olursa olsun temel amaç eğelendirerek öğretmektir. Eğitimdeki önemi de buradan gelir.

## 2-YÖNTEM

Yapılan bu araştırmada deneme – tarama modeli uygulanmıştır. Ortaöğretim coğrafya dersinde öğrencilerin problem çözme konusundaki başarı ve hatırlatma düzeyi ile problem çözme stratejisi olarak dramatizasyonun kullanılması arasındaki ilişki araştırılacaktır.

Deney ve kontrol grubu olarak iki sınıf ele alınmıştır. Kontrol grubundaki öğrencilerle yapılan çalışmada, problem çözme süreci içerisinde yalnız problemin okunması ve doğrudan çözümlenmesi gibi klasik metotlar kullanılacak; deney grubundaki öğrencilere ise problemler dramatizasyon yolu ile çözümlendirerek ders işlenmiştir. İki grup arasındaki başarı farkını tespit etmek amacıyla karşılaştırmalar yapılmıştır.

Araştırmanın evreni, 2005-2006 öğretim yılında İstanbul ili, Beyoğlu ilçesi Dilnihat Özyeğin Lisesi oluşturmuştur. Örneklemi ise Dilnihat Özyeğin Lisesi'nin 9/S ve 9/T sınıflarında okuyan 76 öğrenci meydana gelir.

Araştırmada öğrencilerin kişisel bilgileri öğrenci bilgi formu ile öğrenilecek ve problem çözme başarılarını etkileyip etkilemediği tespit edilmiştir. Uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından hazırlanan ölçme araçları ile öğrencilerin problem çözme tespit etmek amacıyla ve öğrencilere ait kişisel bilgilerin problem çözme başarısına etki edip etmediği belirlenmiştir.

Daha önce yapılmış çalışmalardan yararlanılarak, öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını, coğrafya dersi ile ilgili değerlendirmelerini, problem çözümede kullandıkları genel problem çözme teknikleri ve ailelerinin sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarını tespit etmek amacıyla hazırlanacak bilgi formu hazırlanmıştır.

*Verilerin Toplanması;* öğrencilerin problem çözme başarılarını ölçmek için öntest-sontest ve hatırlama testi olarak geliştirilen ölçme aracı, lise 1. sınıf düzeyinde rutin olmayan problemlerdendir. Başlangıçta, 15 sorudan oluşturulacak ölçme aracı, uygulama okulunun dışında bir okulun toplam 30 öğrenciye 15 gün ara ile iki defa uygulanacak Spearman Tekniği ile ölçeğin güvenilirliği tespit edilecektir.

Hazırlanan eğitim programında, araştırmanın başında öntest, hazırlanan eğitim programı bittiğinde sontest uygulanmıştır. Araştırmanın deneysel kısmını oluşturan kısmında öğrencilerin davranışları hazırlanan gözlem formuyla izlenmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak problem çözme stratejisinde dramatizasyonun kullanılması literatürde anlatıldığı gibi öğretimin etkililiğini artırıp

arttırmadığı belirlenecektir. Daha sonra tutum testi uygulanacaktır. Bu dersler sırasında gözlemler araştırmacılar tarafından yapılmıştır.

Dramatizasyon yoluyla problem çözmenin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla uygulama öncesinde verilen problemler benzer araştırmalar örnek alınarak son test olarak tekrar verilmiştir. Son testten sonra, konuyu öğretmekte kullanılan yöntemin hatırlamaya etkisini görmek amacıyla hatırlama testi uygulanmıştır.

*Veri Çözümleme Teknikleri;* Gözlem sonuçlarının frekans ve yüzde dağılımı hesaplanmıştır. Çıkan veriler SPSS 10.0 paket programından faydalanılarak ölçümü yapılmış ve güvenilirlikleri bulunmuştur. Anket formları, gözlem formları, tutum ölçekleri, öntest ve sontestlerden elde edilen bulgular SPSS 10.0 paket programı yardımı ile değerlendirilmiştir.

### 3-BULGULAR VE YORUM

**Tablo-1:** *Problem Çözme Başarısının Coğrafya Dersinde Problem Çözmeyi Sevme Durumuna Göre Değişip Değişmediği İle İlgili Varyans Analizi Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	s.d	F	p
Gruplar Arası	60.010	30.005	2	223	-
Grup İçi	9829.725	134.654	73		
TOPLAM	9889.735		75		

Tablo-1'e göre problem çözme başarısı Coğrafya dersinde problem çözmeyi sevme durumuna göre manidar bir fark göstermemektedir ( $p > .05$ ).

**Tablo-2:** *Problem Çözme Başarısının Coğrafya Dersini Çalışma Şekline Göre Farklaşım Farklaşmadığı İle İlgili Varyans Analizi Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	s.d	F	P
Gruplar Arası	1345.196	448.399	3	3.778	.05
Grup İçi	8544.539	18.674	72		
TOPLAM	9889.735		75		

Tablo-2 ye göre öğrencinin problem çözme başarısı coğrafya dersini çalışma şekline göre .05 düzeyinde manidar bir farklılık göstermektedir ( $p < .05$ ).

**Tablo 3: Coğrafya Dersini Çalışma İle İlgili Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmalar**

Cevaplar	n	x	s.s
Okuyarak	21	21.22	9.70
Problemler Çözerek	37	30.22	12.97
Göz Gezdirek	7	20.71	4.96
Arkadaşlarıma Sorarak	11	27.62	6.78
TOPLAM	76	26.48	11.48

Tablo-3 incelendiğinde en yüksek başarı ortalamasının coğrafya dersini problem çözerek çalışan gruba ait olduğu; en düşük ortalamanın ise bu dersi göz gezdirerek ve okuyarak çalışan gruplara ait olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak şu sonuçlara ulaşabiliriz; Coğrafya dersinde dramatizasyon yoluyla problem çözme ile geleneksel yolla problem çözme arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretim araç ve gereçlerini kullanarak öğrencilerin işbirliğine dayalı olarak sergiledikleri dramatizasyon etkinliği problem çözmeye karşı ilgiyi arttırmaktadır.

Coğrafya dersinde dramatizasyon yoluyla problem çözme hatırlamayı olumlu yönde etkilemektedir. Bunda cinsiyete, anne ve babanın mesleği veya eğitim düzeyine göre farklılaşma yoktur. Diğer yandan; öğrencinin derslerine yardım eden kişilere göre farklılık bulunur. Derste işlenen konuların tekrar sıklığına göre farklılaşma olup, konuları düzenli tekrar eden öğrencilerin problem çözme başarılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ders çalışmaya başlamadan önce çalışma planı yapma durumu problem çözme başarısını etkilemezken, ders çalışma şekli başarıyı arttırmaktadır. Ders çalışma ortamına, özet yazma sıklığına ve coğrafya dersini sevme derecesine göre farklılık görülmektedir. Derse ait probleme uygun şekil ya da şema çizme sıklığı anlaşılmayı kolaylaştırmaktadır. Benzer problemlerin çözümünden yararlanma sıklığı ve sonucunu tahmin etme sıklığı, problem çözme başarısını etkilememektedir. Yine, öğrenilen bilgiler doğrultusunda yeni

problemler oluşturabilme durumu ve ders kitapları dışında coğrafyayla ilgili kitapları okuma durumuna göre farklılaşma yoktur.

Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar, oyun oynamayla problem çözme arasındaki ilişki hakkında yapılan birçok araştırma tarafından desteklenmektedir.

Pepler ve Ross'un oyunun benzer ve farklı problemleri çözümedeki etkisini göstermek için yaptıkları çalışmada, farklı oyun deneyimleri olan çocukların farklı problemlere verdikleri tepkilerinde oyun deneyimleri olmayan ve benzer oyun deneyimleri olan çocuklara göre düşünme sürecinde daha farklı tepkiler verdikleri bulunmuştur (Dinçer, Güneysu-1998:73.). Sosyo-ekonomik tabakaların alt ve üst seviyelerinde yer alan öğrencilerin problem çözme başarıları ve tutumları arasındaki anlamlı ilişkiler bulunur (Kasap-1997:120).

### SONUÇ VE ÖNERİLER

Geleceğin bilgi toplumunu yakalamak için okulöncesinden itibaren genç nüfusun bilim ve teknolojiye çok daha fazla ilgi duymasına öğrenciler, araştırmacı olmaya, problem çözmeye yönlendirilmelidir.

Öğrencilerin bu güne dek hep korkuyla yaklaştıkları ders olan coğrafya dersi problem çözme etkinlikleriyle desteklenmeli, yaparak, dramatizasyon yöntemi ile öğrenciler problem çözmeye heveslendirilmelidir. Coğrafya dersi, bir takım kuralların ezberlenmesine dayalı olarak değil öğrencilerde düşünme gücünü geliştirmeye yönelik olarak verilmelidir. Oyun araçları kullanılarak coğrafya konuları sevdirmeli ve araştırmaya dayalı eğitimle öğrencilerin ilgileri çekilmelidir.

Sınıflar eğitim araçları ile donatılmalı özellikle coğrafya dersinde öğrenme ve öğretme süreci içerisinde öğrencilerin geliştirdiği araç ve gereçler kullanılmalıdır.

Eğitimi verecek olan kişi öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirirken, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmalıdır. Çünkü öğrencilerin farklı çalışma alışkanlıkları problem çözümede kullandıkları farklı stratejiler öğrencilerin başarısını etkileyebileceği unutulmamalıdır.

Problem çözme için gerekli temel bilgi ve becerilerin kalıcılığının sağlanması için öğrencilerin düzenli tekrar yapmasına olanak sağlanmalıdır. Bu tekrarlar öğrencilere verilecek proje ve grup çalışmalarlarıyla desteklenmelidir.

Öğrencilerin coğrafya dersini dinlerken derse dikkatini vermede güçlük çekme durumunu engellemek için işlenen konular mümkün olduğunca somutlaştırılmalı, problemlere ilişkin şekil ve şema çizme becerisi kazandırılmalıdır.

Gerçek hayattaki problemlerin çözüm aşamaları, coğrafya problemlerinin çözümü ile ilişkilendirilmelidir. Bu çözüm aşamaları hesaplama, uygulama ve değişik çözüm yollarıyla kazandırılmalıdır.

Öğrencilerin ders kitapları dışında da coğrafya ile ilişkilerinin devamı için ünlü coğrafyacıardan hayat hikâyeleri drama edilmelidir.

#### **KAYNAKÇA**

- Altunışık, Remzi –Yıldırım, Engin, -Coşkun, Recai -Bayraktaroğlu, Serkan, (2004), Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı Sakarya Kitabevi, Adapazarı.
- Bilen, Mürüvvet, (2000), Plandan Uygulamaya Öğretim, Anı Yayınları, Ankara.
- Çilenti, Kamuran, (1985), Fen Eğitimi Teknolojisi Kadioğlu Matbaası, Ankara.
- Dinçer, Çağlayan,-Güneysu, Sibel, (1998), “Problem Çözücü Düşünmeyi Destekleyen Etkinlikler”, Milli Eğitim, sayı: 140, İstanbul.
- Gönen, Mübeccel,-Dalkılıç, N., Uyar, (1998), Çocuk Eğitiminde Drama, Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Kasap, Zehra, (1997) İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Problem Çözme Başarısı İle Problem Çözme Tutumu Arasındaki İlişki, Marmara Üniv. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Küçükahmet, Leyla, (1998), Öğretim İlke ve Yöntemleri, Alkım Yayınları, İstanbul.
- Önder, Alev, (1999), Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama, Epsilon Yayıncılık, İstanbul.
- Öztürk, Cemil, –Dilek Dursun, (2002) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, PegemA yayıncılık, Ankara.